

The Effects of Using the Learning Approach Based on Reader-Response Theory on the Analytical Reading Ability and Attitudes Toward Reading Contemporary Poetry of Grade 11 Students at an International School in Bangkok

Chanidapa Dangprasert^{1*} and Petch Wijitnawin²

¹ Student of Master of Education Program in Teaching Thai, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

² Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Chanidapa.dangprasert@gmail.ac.th

ABSTRACT

This article aimed to compare Grade 11 students' analytical reading ability and attitudes toward contemporary poetry before and after learning through the Reader-Response Theory (RRT) approach. The samples population consisted of 13 students in Grade 11 enrolled in the second semester of the academic year 2024 at an international school in Bangkok. They were selected by a purposive sampling method. Data were collected using an analytical reading test on contemporary poetry and an attitude questionnaire, administered before and after the experiment. Five lesson plans based on the RRT approach were delivered over nine hours. Data were analyzed using median, Median Absolute Deviation: MAD, and the Wilcoxon signed-rank test. The results of the study revealed that: 1) students' analytical reading ability in contemporary poetry significantly improved after the experiment at the 0.05 significance level. However, 2) There was no significant difference in attitudes toward reading contemporary poetry before and after the experiment at the 0.05 level of significance.

Keywords: Reader-Response Theory, Contemporary Poetry, Analytical Reading Ability, Attitudes Toward Learning Contemporary Poetry

ผลของการใช้วิธีการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านที่มีต่อความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์และทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ชนิดาภา แดงประเสริฐ^{1*} เพชร วิจิตรนาวัน²

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Chanidapa.dangprasert@gmail.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ประเมินความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัย และ (2) สำรวจทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมทั้งก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (Reader-Response Theory: RRT) ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำหรับโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาและวรรณกรรมไทยหลักสูตร IB (IB Thai A Language and Literature) จำนวน 13 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดผลทั้งก่อนและหลังการทดลอง (The One-Group Pretest-Posttest Design) เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยและแบบวัดทัศนคติที่มีต่อ การเรียนรู้กวีนิพนธ์ร่วมสมัย ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบวัดทั้งสองชนิดเก็บข้อมูลวิจัยก่อนและหลังการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน จำนวน 5 แผน ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ จำนวน 9 ชั่วโมง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่ามัธยฐาน ค่าความเบี่ยงเบนมัธยฐานและเปรียบเทียบความแตกต่างของค่ามัธยฐานโดยใช้สถิติ Wilcoxon signed rank test ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัย หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านสูงกว่าก่อนการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) คะแนนทัศนคติของผู้เรียน ที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยหลังการจัดการเรียนรู้ไม่แตกต่างจากคะแนนก่อนการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: การเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน, กวีนิพนธ์ร่วมสมัย, ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์, ทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้กวีนิพนธ์ร่วมสมัย

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การอ่านวรรณกรรมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะทางภาษาและการคิดของผู้เรียน โดยไม่เพียงแต่เสริมสร้างความสามารถด้านการอ่านและการเขียน แต่ยังช่วยพัฒนาทักษะทางปัญญา เช่น ความคิดสร้างสรรค์และการสื่อสาร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) นอกจากนี้ วรรณกรรมยังส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ในระดับลึก (Paul & Elder, 2019) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงกำหนดให้วรรณคดีและวรรณกรรมเป็นสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ วิจารณ์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากการอ่านได้อย่างมีเหตุผล รวมถึงการนำคุณค่าทางวรรณศิลป์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ในบริบทการศึกษาของไทย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กำหนดให้วรรณกรรมเป็นสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ (สาระที่ 5) ในหลักสูตรภาษาไทยสำหรับผู้เรียนสัญชาติไทยในโรงเรียนนานาชาติ โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมความเป็นไทยผ่านการวิเคราะห์และวิจารณ์วรรณกรรมไทยอย่างมีคุณค่า (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.), 2559) ดังนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับโครงสร้าง

หลักสูตรต่างชาติ เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและตอบสนองต่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์, พเยาว์ ยินดีสุข, 2558)

หลักสูตรต่างประเทศในโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยมีความหลากหลาย เช่น หลักสูตรอังกฤษ (UK), อเมริกา (US), สิงคโปร์ (SING), และไอบี (IB: International Baccalaureate) ซึ่งเป็นหลักสูตรสากลที่มีการใช้งานใน 125 ประเทศทั่วโลก ในประเทศไทยมีโรงเรียนนานาชาติกว่า 29 แห่งที่เปิดสอนหลักสูตรไอบี โดยมีมากกว่า 24 แห่งที่เสนอวิชาภาษาและวรรณกรรมไทย (Thai A: Language and Literature) ซึ่งเป็นวิชาที่ได้รับความนิยมสูงสุดในกลุ่มวิชาหลักสูตรประกาศนียบัตรนานาชาติ (IB Diploma Programme: DP) สำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิชาภาษาและวรรณกรรมไทยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้อ่านเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมไทยและข้อความภาษาไทยจากบริบทและสื่อต่าง ๆ โดยศึกษากลยุทธ์การสื่อสารและโครงสร้างทางภาษา เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างภาษา อัตลักษณ์ และวัฒนธรรมไทย รวมถึงการพัฒนาทักษะในการตีความ การวิเคราะห์ และการวิพากษ์แนวคิดในงานเขียน (International Baccalaureate Organization, 2024) การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมในหลักสูตรไอบี ประกอบด้วยวรรณกรรมสามประเภท ได้แก่ ละคร (Drama), ร้อยแก้ว (Prose), และบทกวีนิพนธ์ (Poetry) โดยผู้วิจัยเน้นที่บทกวีนิพนธ์ซึ่งมีศักยภาพในการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม การอ่านกวีนิพนธ์เผชิญกับความท้าทายหลายด้าน เช่น สื่อการสอน กิจกรรมในชั้นเรียน และความหลากหลายของผู้เรียน โดยเฉพาะในบริบทการเรียนภาษาที่สอง (Fikray & Habil, 2022) งานวิจัยของ Khatib (2011) พบว่า นักศึกษาในชั้นเรียนภาษาที่สองในอิหร่านมักไม่ชอบอ่านกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษ และ Ardeshtir, D., & Shirkhani, S. (2015) ระบุว่านักศึกษาเพียงหนึ่งในสามเท่านั้นที่สนใจวรรณกรรมประเภทนี้ จากประสบการณ์จัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยพบว่าผู้เรียนมักหลีกเลี่ยงการอ่านกวีนิพนธ์เนื่องจากต้องการทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์สูง เช่น การตีความและการพิจารณาฉันทลักษณ์ (วีรวัฒน์ อินทรพร, 2561) แม้ว่ากวีนิพนธ์จะส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการตีความเชิงลึก แต่กลับได้รับความสนใจน้อยกว่าวรรณกรรมประเภทอื่น เช่น เรื่องสั้นและนวนิยาย โดยเฉพาะในการสอบปากเปล่าตามหลักสูตรไอบี (International Baccalaureate Organization, 2024) การสังเกตของผู้วิจัยยังพบว่าผู้เรียนมักเลือกอ่านเรื่องสั้นหรือนวนิยายที่มีบริบทและการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายกว่า แม้จะมีพื้นฐานภาษาไทย แต่การใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักในการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนไม่เชี่ยวชาญในการอ่านและเขียนภาษาไทย ซึ่งรวมถึงอุปสรรคด้านความแตกต่างของระดับความสามารถและข้อจำกัดด้านเวลาในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน

จากปัญหาดังกล่าว การจัดการเรียนรู้อ่านวรรณกรรมไม่ควรยึดติดกับวิธีการใดวิธีการหนึ่ง แต่ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะการใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (Reader-Response Theory: RRT) ซึ่งเน้นการสร้างความหมายผ่านการมีส่วนร่วมของผู้อ่าน โดยพิจารณาจากประสบการณ์และบริบทส่วนบุคคล วรรณกรรมไม่มีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง แต่จะเกิดขึ้นเมื่อผู้อ่านตีความและเติมเต็มช่องว่างที่ผู้เขียนทิ้งไว้ (Rosenblatt, 2005) การอ่านในเชิงสุนทรียภาพ (aesthetic mode) สนับสนุนความคิดเห็นที่หลากหลายและการตีความเชิงประสบการณ์ ซึ่งช่วยลดภาระของครูในการอธิบายเนื้อหาโดยตรง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทในการสร้างความหมายด้วยตนเอง ส่งผลให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อวรรณกรรมผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในบรรยากาศที่เท่าเทียม (Mozafari & Barjesteh, 2016) การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด RRT สามารถดำเนินการอย่างเป็นระบบผ่าน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ช่วงก่อนอ่าน (Pre-reading stage) เพื่อกระตุ้นพื้นฐานความรู้ ช่วงขณะอ่าน (While-reading stage) เพื่อส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาผ่านกิจกรรมเดี่ยวและกลุ่ม และช่วงหลังอ่าน (Post-reading stage) เพื่อสะท้อนความเข้าใจและวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง ซึ่งทั้งหมดนี้สนับสนุนการพัฒนาทักษะภาษาไทยและปลูกฝังทัศนคติทางบวกต่อวรรณกรรมอย่างยั่งยืน

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (RRT) พบว่ามีจุดเด่นสำคัญคือความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถปรับให้เหมาะสมกับระดับความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน วิธีการนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างความหมายจากวรรณกรรมผ่านมุมมองส่วนบุคคล ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง โดยผู้เรียนต้องใช้ทักษะการตีความ การตั้งคำถาม และการเชื่อมโยงเนื้อหา

ประสบการณ์ของตนเอง นอกจากนี้ยังสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีคุณค่าในความคิดของตนเองและพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อการอ่านวรรณกรรม งานวิจัยแสดงให้เห็นว่าแนวทางนี้ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (จุฬาลักษณ์ คชาชัย, 2558; อีรัตน์ นาคละมัย, 2559) มัธยมปลาย (เฟื่องลดา ชมชื่น, 2557; สุรัตน์ สมศรี, 2565; Suarez & Diva, 2022) และระดับอุดมศึกษา (Iskhak, 2020; ลลิตา วิบูลวัชร, 2561) โดยสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านและการคิดขั้นสูง รวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านวรรณคดีและวรรณกรรม อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาการประยุกต์แนวทางนี้กับการพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยในบริบทของผู้เรียนวิชาภาษาและวรรณกรรมไทย หลักสูตรไอบี (IB Thai A: Language and Literature) ที่มีลักษณะเฉพาะทั้งด้านหลักสูตรและผู้เรียน ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาผลของการใช้แนวทางดังกล่าวเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ กวีนิพนธ์ร่วมสมัยและพัฒนาทัศนคติของผู้เรียนต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัย โดยผลที่ได้จะเป็นแนวทางสำคัญ ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมไทยในบริบทโรงเรียนนานาชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนด้านทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัย ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-experimental research) โดยเก็บข้อมูลก่อนและหลัง การทดลองในชั้นเรียนวิชาภาษาและวรรณกรรมไทยหลักสูตร IB (IB Thai A Language and Literature) ระดับชั้น Grade 11 ซึ่งเทียบเท่ากับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ดำเนินงานวิจัยแบบกลุ่มเดียว ทดสอบทั้งก่อนและหลัง การทดลอง (one-group pretest and posttest intervention) (Cohen, L. et al., 2018) โดยเปรียบเทียบคะแนนด้านความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยและคะแนนด้านทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยก่อน และหลังการทดลอง โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง

ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สัญชาติไทยในโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาและวรรณกรรมไทยหลักสูตร IB (IB Thai A Language and Literature) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 13 คน ซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (Creswell, J. W. & Guetterman, T. C., 2019) เนื่องจากกลุ่มผู้เรียนดังกล่าวมีคุณลักษณะเฉพาะที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย กล่าวคือ เป็นผู้เรียนที่มีทักษะภาษาไทยในระดับที่สามารถอ่านวรรณกรรมร่วมสมัยได้ แต่ยังคงประสบความท้าทายในการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวรรณกรรมประเภทกวีนิพนธ์ นอกจากนี้ ผู้เรียนกลุ่มนี้กำลังศึกษาในหลักสูตร IB ซึ่งเน้นการพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์และการเชื่อมโยงวรรณกรรมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง จึงถือเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยวิธีตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ทั้งในแง่ของการพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ และการสร้างทัศนคติทางบวกต่อการอ่านวรรณกรรมประเภทกวีนิพนธ์ร่วมสมัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน วิชาภาษาและวรรณกรรมไทย หลักสูตร International Baccalaureate (IB Thai A: Language and Literature) จำนวน 5 แผน รวมทั้งสิ้น 9 ชั่วโมง มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 ช่วงก่อนอ่าน (Pre-reading stage) เพื่อเสริมความรู้พื้นฐานและเตรียมความพร้อมในการตีความ ขั้นที่ 2 ช่วงขณะอ่าน (While-reading stage) ที่พัฒนาความสามารถ

ในการจัดการเนื้อหาผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ตามความสามารถและความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ผ่านการทำ กิจกรรมเดี่ยวและกลุ่มต่าง ๆ เช่น วงวรรณกรรม (Literature circle roles), หมวด 6 ใบ เป็นต้น ขั้นที่ 3 ช่วงหลังอ่าน (Post-reading stage) เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และการวิเคราะห์อันตอบสนองต่อกวีนิพนธ์ร่วมสมัยที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ด้วยกิจกรรมการอ่าน Read Theater, การเขียนแบบสวมบทบาทตามกลวิธี R.A.F.T และการเขียน Reader-Response Journal ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อประเมินค่าความเหมาะสมและความตรง ตามสภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ได้ค่าความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.52-4.78 (Cohen et al., 2018)

2.2 แบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยจำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบทดสอบประเภทปรนัย 4 ตัวเลือก คะแนนเต็ม 30 คะแนน โดยเนื้อหาครอบคลุมบทกวีนิพนธ์ที่สะท้อนประเด็นสังคมและปัญหาระดับโลก ได้แก่ “อหังการของดอกไม้”, “ดอกไม้จะบาน” และ “บันทึกลับกระป๋องหนุ่ม” จาก ใบไม้ที่หายไป: กวีนิพนธ์แห่งชีวิต (จิระนันท์ พิตรปรีชา) และ “ตากบยาย” จาก เพียงความเคลื่อนไหว (เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์) โดยออกแบบตามแนวคิดของ Woolfolk (2018) ซึ่งครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบ (5 ข้อ), เหตุผลและแรงจูงใจ (5 ข้อ), การตีความ (10 ข้อ) และการวิเคราะห์แนวคิดหลัก (10 ข้อ) ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดฉบับแรกจำนวน 40 ข้อ และนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม จากนั้นนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทยจำนวน 3 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และปรับลดจำนวนข้อคำถามเหลือ 30 ข้อ ผลการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือตามแนวคิดของ Salkind (2017) พบว่า ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.75 ค่าความสามารถในการจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.40–0.59 และค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.25–0.59

2.3 แบบวัดทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัย เป็น มาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ (five-level Likert scale) คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามแนวคิดของ Cohen et al. (2018) ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ความคิดเห็น (Opinions) จำนวน 10 ข้อ, ความรู้สึก (Feelings) จำนวน 10 ข้อ และความคิดเห็นที่คาดว่าจะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม (Inclination to action) จำนวน 10 ข้อ โดยผู้วิจัยสร้างแบบวัดฉบับแรกทั้งหมด 40 ข้อ แล้วจึงนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัยเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม และนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และปรับปรุงก่อนทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และปรับลดจำนวนข้อคำถามให้เหลือเพียง 30 ข้อ ผลการทดลองใช้แบบวัดทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยพบว่า มีค่าความเชื่อมั่นภายในทั้งฉบับ (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.65 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.25–0.65 (Cohen et al., 2018)

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาภาษาไทยและวรรณกรรมไทย ของโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร มีคะแนนด้านความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยสูงขึ้นหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน

3.2 ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาภาษาไทยและวรรณกรรมไทย ของโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร มีคะแนนด้านทัศนคติต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยสูงขึ้นหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยจากหน่วยงานต้นสังกัด ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยภายในโรงเรียน ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลของโรงเรียนและประชากรกลุ่มเป้าหมายเป็นความลับโดยไม่ระบุชื่อของผู้เรียนทุกคนและชื่อจริงของโรงเรียน (Creswell & Guetterman, 2019)

4.2 ก่อนเริ่มการทดลอง ผู้วิจัยอธิบายและชี้แจงเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงวิธีการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (RRT) สำหรับการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัย โดยแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ เกณฑ์การวัดและประเมินผลวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และข้อตกลงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) โดยใช้แบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ กวีนิพนธ์ร่วมสมัย ซึ่งเป็นแบบทดสอบประเภทปรนัย แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยใช้เวลา 1 ชั่วโมง และดำเนินการวัดทัศนคติที่มีต่อการอ่าน กวีนิพนธ์ร่วมสมัยโดยใช้แบบวัดทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยโดยใช้แบบวัดทัศนคติแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ ก่อนการทดลอง โดยใช้เวลา 30 นาที

4.4 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (RRT) โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน รวมทั้งสิ้น 9 ชั่วโมง ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง

4.5 เมื่อจัดการเรียนรู้ครบตามแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบเพื่อวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยหลังการจัดการทดลอง (Post-test) โดยใช้เวลา 1 ชั่วโมง และดำเนินการวัดทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยอีกครั้งหลังการทดลอง โดยใช้เวลา 30 นาที

4.6 เพื่อหลีกเลี่ยงให้ผู้เรียนจดจำคำตอบที่ถูกต้องซึ่งอาจส่งผลต่ออคติและความลำเอียงในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงไม่ได้แจ้งเฉลยคำตอบของแบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ให้ผู้เรียนทราบตลอดระยะเวลาการดำเนินการในขั้นตอนที่ 4.2-4.5 ภายหลังเมื่อเสร็จสิ้นการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเฉลยคำตอบที่ถูกต้องให้ผู้เรียนทราบ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

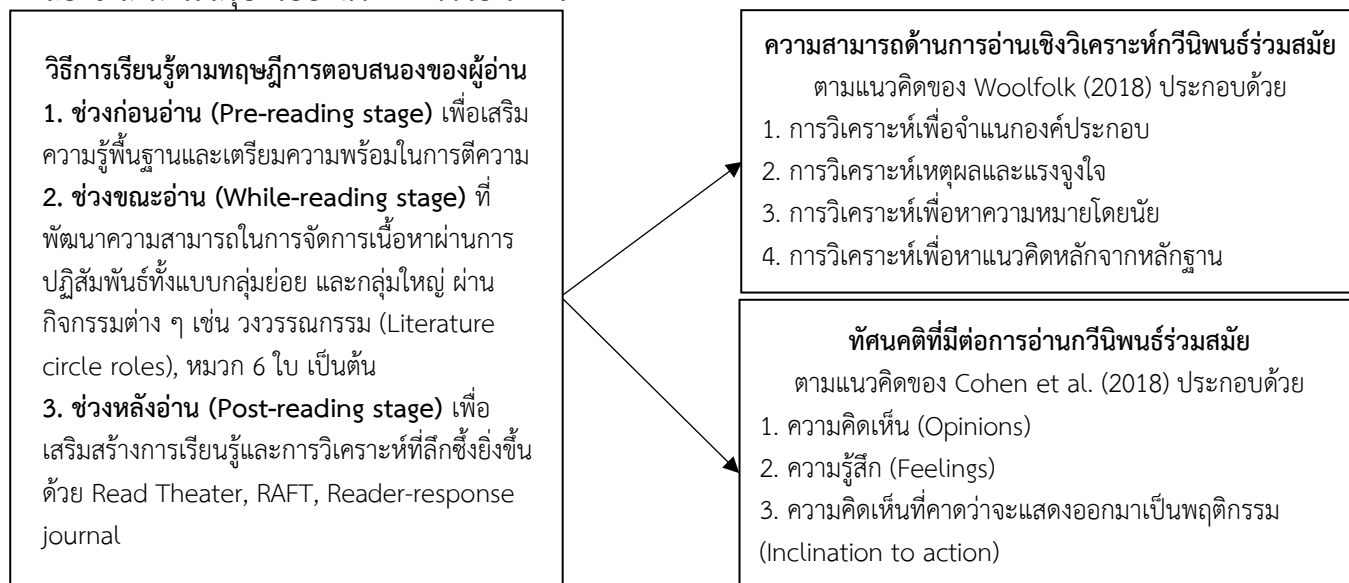
การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

5.1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ผู้วิจัยตรวจสอบลักษณะการแจกแจงของคะแนนก่อนและหลังการทดลองด้วยการวิเคราะห์ความถี่ (frequency distribution) พบว่าคะแนนไม่เป็นไปตามการแจกแจงปกติ จึงใช้สถิติไม่อิงพารามิเตอร์ โดยคำนวณค่ามัธยฐาน (Median) และค่าความเบี่ยงเบนมัธยฐาน (MAD) แล้วเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วย Wilcoxon Signed-Rank Test ผ่านโปรแกรม IBM SPSS Statistics 26 โดยกำหนดนัยสำคัญที่ระดับ .05 (Cohen et al., 2018)

5.2 เพื่อเปรียบเทียบคะแนนด้านทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน คะแนนจากแบบวัดทัศนคติแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ความคิดเห็น ความรู้สึก และพฤติกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เมื่อวิเคราะห์ความถี่พบว่าข้อมูลไม่แจกแจงปกติ ผู้วิจัยจึงใช้ Wilcoxon Signed-Rank Test เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการเรียนรู้ โดยรายงานค่ามัธยฐาน (Median) และค่าความเบี่ยงเบนมัธยฐาน (MAD) ผ่านโปรแกรม IBM SPSS Statistics 26 เช่นเดียวกัน (Cohen et al., 2018)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านที่มีต่อความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์และทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยโดยเปรียบเทียบความสามารถและทัศนคติทั้งก่อนและหลัง การทดลองซึ่งสามารถสรุปกรอบแนวคิดการวิจัย ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านสามารถพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน

ความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัย	N	MAD	Mean Rank	Z	Sig.
คะแนนก่อนการทดลอง	13	3.33	5.6	2.05	0.04*
คะแนนหลังการทดลอง	13	3.35			

หมายเหตุ: *P < 0.05

จากตารางที่ 1 คะแนนด้านความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยหลังการทดลองสูงขึ้น จากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านมีทัศนคติต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยหลังการทดลองไม่แตกต่างไปจากก่อนการทดลอง

ผลการศึกษาทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัย พบว่าผู้เรียนมีคะแนนด้านทัศนคติต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยหลังการทดลองไม่แตกต่างไปจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลองของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎี การตอบสนองของผู้อ่าน

ทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัย	N	MAD	Mean Rank	Z	Sig.
คะแนนก่อนการทดลอง	13	1.35	6.19	0.28	0.77*
คะแนนหลังการทดลอง	13	1.19			

หมายเหตุ: *P < 0.05

อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์การวิจัยสามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน พบว่า คะแนนด้านความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนวิชาภาษาและวรรณกรรมไทยหลักสูตร IB (IB Thai A Language and Literature) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร หลังการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 และสัมพันธ์กับแนวคิดของ Woolfolk (2018) ที่ระบุว่าการวิเคราะห์เชิงลึกสามารถพัฒนาได้ผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะใน 4 ด้าน ได้แก่ การวิเคราะห์เพื่อจำแนกองค์ประกอบ การวิเคราะห์เหตุผลและแรงจูงใจ การตีความเพื่อหาความหมายโดยนัย และการวิเคราะห์เพื่อหาแนวคิดหลัก ซึ่งการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านมีขั้นตอนที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพในแต่ละช่วง ดังนี้

ขั้นที่ 1 ช่วงก่อนอ่าน (Pre-reading stage) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตีความกวีนิพนธ์จากประสบการณ์ส่วนตัว โดยผู้สอนตั้งคำถามหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งคำถามก่อนการอ่านกวีนิพนธ์ คาดเดาเนื้อหาจากกวีนิพนธ์จากการตีความจากภาพฉาย เพลง สื่อโฆษณา บทความ หรือสื่อที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหลัก (Theme) ของกวีนิพนธ์ร่วมสมัย โดยครูผู้สอนต้องหลีกเลี่ยงการชี้นำความคิดและให้ผู้เรียนตีความตามอารมณ์และประสบการณ์ของตนเองผ่านการนำเสนอปากเปล่า หรือใช้แอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Google Classroom, Padlet, Mentimeter เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ช่วงขณะอ่าน (While-reading stage) ผู้สอนจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัย โดยเน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทั้งในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เทคนิคบทบาทวรรณกรรม (Literature circle roles) และเทคนิคหมวก 6 ใบ ที่ตอบสนองความแตกต่างในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ของผู้เรียน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้พิจารณาและแลกเปลี่ยนมุมมองต่อบทกวีนิพนธ์ที่หลากหลายและพัฒนาการอ่านเชิงวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

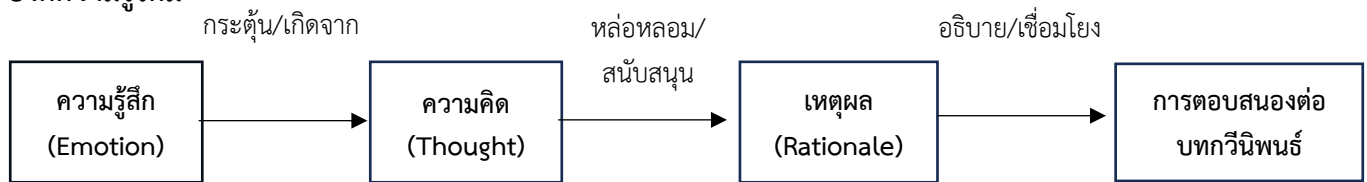
ขั้นที่ 3 ช่วงหลังอ่าน (Post-reading stage) ผู้สอนให้ผู้เรียนตอบสนองการอ่านกวีนิพนธ์และสะท้อนความเข้าใจผ่านกิจกรรมการอ่าน Read Theater สำหรับผู้เรียนที่เรียนรู้ผ่านการเคลื่อนไหวและการแสดง (kinesthetic learners), การเขียนแบบสวมบทบาท R.A.F.T (Role, Audience, Format, Topic) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกคิดเชิงสร้างสรรค์และสื่อสารตามบริบท, การเขียนบันทึกสะท้อนความคิดและอารมณ์หลังการอ่าน Reader-response journal สำหรับผู้เรียนที่เรียนรู้ผ่านการเขียนและสะท้อนตนเอง (interpersonal learners) นอกจากนี้ยังเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนสามารถตอบสนองการอ่านบทกวีนิพนธ์ร่วมสมัยผ่านการสร้างสรรค์ภาพและเสียง โดยการใช้เทคโนโลยี AI เช่น Suno AI for Music Creators ในการสร้างทำนองเพลงให้กับบทกวีนิพนธ์ หรือการถ่ายทอดภาพจินตนาการที่ได้จากการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยผ่านการสร้างภาพด้วย ChatGPT

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าวิธีการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (RRT) สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างเป็นระบบในการตีความและวิเคราะห์เนื้อหาของบทกวี ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการอ่านวรรณกรรมของ จุฬาลักษณ์ คชาชัย (2558), อีร์รัดน์ นาคละมัย (2559), สุรัตน์ สมศรี (2565), Suarez & Diva (2022), และ Iskhak et al. (2020) ที่ได้นำการจัดการ

เรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (Reader-Response Theory) ไปพัฒนาการคิดขั้นสูงพบว่าสามารถเพิ่มคะแนนความสามารถและทักษะของผู้เรียนได้

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนด้านทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน พบว่า คะแนนด้านทัศนคติของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครที่มีต่อ การอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยไม่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคะแนนก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 2 ที่ตั้งไว้ในงานวิจัยนี้ เนื่องจากกวีนิพนธ์ ที่เลือกมาใช้ในการสอนอาจไม่เชื่อมโยงกับประสบการณ์หรือบริบทของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเชื่อมโยงกับเนื้อหาได้ซึ่งงานวิจัยของเฟื่องลดา ชมชื่น (2557) ที่ประยุกต์วิธีการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านกับการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมประเภทชีวประวัติและเรื่องสั้นซึ่งมีเรื่องราวใกล้เคียงกับชีวิตและสังคมของผู้เรียนมากกว่า ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนได้ ผู้เรียนจึงมีทัศนคติเชิงบวกต่อการอ่านวรรณกรรมเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ Süzer, H. S. S. (2006) ยังแสดงให้เห็นว่าการใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านในบริบทของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ระดับปริญญาตรี สาขาการสอนภาษาอังกฤษ (ELT) ที่มีความเชี่ยวชาญด้านกวีนิพนธ์สามารถพัฒนาทัศนคติ เชิงบวกต่อการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ได้ดี ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้เพราะผู้เรียนที่ไม่มีความเชี่ยวชาญในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ จึงสรุปได้ว่า การเลือกเนื้อหาวรรณกรรมที่ตรงกับประสบการณ์ ความสนใจ และระดับความสามารถของผู้เรียนมีผลต่อการพัฒนาทัศนคติในการอ่านและวิเคราะห์วรรณกรรม

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากการทดลองใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (Reader-Response Theory: RRT) สำหรับการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยกับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า การเปิดพื้นที่ปลอดภัยให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้สึก (Emotion) อย่างเปิดเผยเมื่ออ่านบทกวีนิพนธ์ ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ทางอารมณ์กับเนื้อหา นำไปสู่การกระตุ้นความคิด (Thought) ซึ่งแสดงออกผ่านความสงสัย การตั้งคำถาม การตีความ หรือการนำเสนอประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เรียนมาเปรียบเทียบ โดยตั้งอยู่บนหลักการและเหตุผล (Rationale) ซึ่งผู้เรียนใช้เพื่ออธิบายและเชื่อมโยงแนวคิดของตนกับบริบททางเนื้อหาวรรณกรรม สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งทั้งสามองค์ประกอบนี้ทำให้ผู้เรียนในฐานะผู้อ่านได้มีปฏิสัมพันธ์ กับบทกวีนิพนธ์อย่างใกล้ชิดและมีความหมายมากขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถสร้างการตอบสนองต่อบทกวี (Reader-Response) ที่ลึกซึ้งและมีความเป็นตัวของตัวเองได้อย่างมีนัยสำคัญ ในการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนจึงออกแบบการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เขียนสะท้อนความคิดและนำมาแลกเปลี่ยนกันในชั้นเรียน ต่อยอดความคิดผ่านการสร้างผลงาน จากบทกวีที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาผ่านกรอบแนวคิดของตนเอง ผลการทดลองสะท้อนว่า ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น เข้าใจบทกวีนิพนธ์ร่วมสมัยได้ลึกซึ้งมากขึ้นและสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ซึ่งถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ ที่ยืนยันว่าการจัดการเรียนรู้ภายใต้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (RRT) สามารถส่งเสริมความสามารถในการอ่าน เชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน พบว่า ในบริบทของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 13 คน ของโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาและวรรณกรรมไทยหลักสูตร IB (IB Thai A Language and Literature) พบว่า การเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (RRT) ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความรู้สึก ความคิด และเหตุผลของตนกับเนื้อหาของบทกวีนิพนธ์ร่วมสมัย สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์เนื้อหาบทกวีนิพนธ์ได้ลึกซึ้งมากขึ้น สามารถสื่อสารความคิดเห็น และตีความได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการเปรียบเทียบคะแนนทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน พบว่า อย่างไรก็ตามผลการวัดทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนกลุ่มนี้ยังไม่แสดงให้เห็นความแตกต่าง ทั้งก่อนและหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแม้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (RRT) จะมีข้อดีคือ สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้อ่านที่กระตือรือร้น มีอิสระในการตีความ และมีความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นของตน แต่ในขณะเดียวกันอาจทำให้ผู้เรียนบางคนรู้สึกอึดอัดและยังไม่คุ้นชินเมื่อถูกกระตุ้นให้ต้องตอบสนอง ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดของการวิจัยในครั้งนี้ อีกทั้งระยะเวลาในการทดลองอาจยังไม่มากพอที่จะละลายพฤติกรรมของผู้เรียน กลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็กและมีจำนวนผู้เรียนน้อย ผู้เรียนบางคนไม่เชี่ยวชาญในการอ่านและการเขียนภาษาไทย บทกวีนิพนธ์ที่เลือกมามีภูมิหลังทางไกลกับชีวิตของผู้เรียน จากข้อจำกัดทั้งหมดที่กล่าวมานี้จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้ไม่สามารถพัฒนาทัศนคติเชิงบวกของผู้เรียนต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 โรงเรียนอาจพิจารณาส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (Reader-Response Theory: RRT) ผ่านการสนับสนุนด้านวิชาการ เช่น การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย อีกทั้งอาจช่วยสนับสนุนในการจัดหาสื่อและทรัพยากรประกอบการสอนที่เอื้อต่อการส่งเสริมทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์และการสร้างทัศนคติที่ดีของผู้เรียนต่อวรรณกรรมร่วมสมัย

1.2 ควรส่งเสริมให้ครูได้รับโอกาสพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (RRT) อย่างต่อเนื่อง ผ่านการอบรมหรือการเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ที่สร้างเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทผู้เรียน

1.3 ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแสดงออกทางความคิดอย่างสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้มีการตีความและตอบสนองต่อวรรณกรรมในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การเขียนสะท้อนความคิด การใช้บทบาทสมมติ การอภิปรายกลุ่ม หรือการใช้เทคโนโลยีในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยครูและโรงเรียนอาจช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนค้นพบรูปแบบการแสดงออกที่ตนเองถนัด ซึ่งอาจนำไปสู่การพัฒนาความมั่นใจในการอ่านวรรณกรรมอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกบทกวีนิพนธ์ในงานวิจัยครั้งต่อไป เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจภายในและความรู้สึกเป็นเจ้าของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งอาจช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหากับประสบการณ์ส่วนตัวได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นและส่งผลต่อการพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อการอ่านวรรณกรรมร่วมสมัย

2.2 ควรนำวิธีการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านไปประยุกต์ในการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมประเภทอื่น เช่น เรื่องสั้นและนวนิยาย เพราะวรรณกรรมเหล่านี้มีโครงสร้างและลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน ซึ่งจะช่วยพัฒนาการอ่านเชิงวิเคราะห์และการตีความของผู้เรียนให้ครอบคลุมและหลากหลายมากขึ้น

2.3 ควรเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างและพิจารณาใช้กลุ่มควบคุมในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อเพิ่มความเที่ยงตรงของผลการวิจัยและเปิดโอกาสให้สามารถเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งจะช่วยให้สามารถประยุกต์ใช้ผลการวิจัยในบริบทที่หลากหลายและขยายผลไปยังโรงเรียนนานาชาติอื่นที่ใช้หลักสูตรเดียวกันได้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จุฬาลักษณ์ คชาชัย. (2558). การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ธีรรัตน์ นาคละมัย. (2559). ผลของการสอนตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยและความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข. (2558). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญกลดา ชมชื่น. (2557). ผลของการสอนตามแนวคิดการตอบสนองของผู้อ่านที่มีต่อทักษะการอ่านเชิงคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนไทย. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ลลิตา วิบูลวัชร. (2561). การจัดการเรียนการสอนวรรณกรรมภาษาอังกฤษตามแนวคิดการตอบสนอง ของผู้อ่าน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. *วารสารภาษาปริทัศน์*, 33, 218-240.
- วีรวัฒน์ อินทรพร. (2561). *วรรณคดีวิจารณ์*. นครปฐม: คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.). (2559). *หลักสูตรวิชาภาษาไทย วัฒนธรรมไทยและประวัติศาสตร์ไทย สำหรับโรงเรียนในระบบ ประเภทนานาชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *เรียนรู้เข้าใจวรรณคดีไทยของชาติ*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอกพิมพ์ไทย จำกัด.
- สุรัตน์ สมศรี. (2565). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยรูปแบบจัดการเรียนรู้การตอบสนองของผู้อ่าน. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- Ardesir, D., & Shirkhani, S. (2015). Students' Attitudes towards the Use of Poetry in Second Language Classrooms. *Journal on English Language Teaching*, 5(2), 28-33.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education*. (8th ed.). Routledge.
- Creswell, J. W. & Guetterman, T. C. (2019). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. (6th ed.). New York: Pearson Education.
- Fikray, F. M., & Habil, H. (2022). The implementation of literature teaching approaches in the ESL classroom: A systematic review. *LSP International Journal*, 9(1), 149–165.
- International Baccalaureate Organization. (2024). *The International Baccalaureate® (IB) Diploma Programme (DP) is for students aged 16-19*. Retrieved from <https://www.ibo.org/>.
- Iskhak, I., Mujiyanto, J., & Hartono, R. (2020). A review on reader response approach to teaching literature at EFL contexts. *English Language Teaching*, 13(7), 118.
- Khatib, S. (2011). Applying the reader-response approach in teaching English short stories to EFL students. *Journal of Language Teaching and Research*, 2(1), 151–159.
- Mozafari, A. & Barjesteh, H. (2016). Enhancing literary competence through critical oriented reading strategies. *International Journal of Applied Linguistics and English Literature*, 5(7), 168-177.

- Paul, R., & Elder, L. (2019). *The miniature guide to critical thinking concepts and tools*. New York: Rowman & Littlefield.
- Rosenblatt, L. M. (2005). Retrospect from Transactions with Literature. *Voices from the Middle*, 12(3), 13-19.
- Salkind, N. J. (2017). *Statistics for people who (think about) hate Statistics*. (6th ed.). London: SAGE Publications.
- Suarez, G., & Diva, C. (2022). Using reader response strategy and affective learning domain in teaching literature to enhance critical thinking. *International Journal of Educational Management and Development Studies*, 3(4), 61-82.
- Süzer, H. S. S. (2006). Reader response approach to teaching poetry. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(31), 96-105.
- Woolfolk, A. (2018). *Educational psychology*. (14th ed.). London: Pearson Education.